

JULIO CORTÁZAR

ANDRÉS
FAVA'NIN
GÜNCESİ

Ceviri: AYŞE NİHAL AKBULUT

♥ can
anlatı

JULIO CORTÁZAR
ANDRÉS FAVA'NIN
GÜNCEŚİ

Diario de Andrés Fava, Julio Cortázar

© 1995, Julio Cortázar vârisleri

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3745-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750737459

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

JULIO CORTÁZAR
ANDRÉS FAVA'NIN
GÜNCEŚİ

ANLATI

İspanyolca aslından çeviren

Ayşe Nihal Akbulut

Julio Cortázar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seksek, 1988

Ötekinin Rüyası / Bütün Öyküleri 1, 2016

Ayak İzlerinde Adımlar / Bütün Öyküleri 2, 2017

Sınav, 2018

JULIO CORTÁZAR, 1914'te Brüksel'de doğdu. Arjantin'de öğrenim gördükten sonra, öğretmenlik ve çevirmenlik yaptığı sıralar, Perón hükümetinin uygulamalarından duyduğu düş kırıklığıyla ülkesini terk ederek Paris'e yerleşti. 1981'de Fransız uyruğuna geçti ama Arjantin yurttaşlığından da ayrılmadı. 1950'li yıllarda yayımlanan *Hayvan Hikâyeleri*, *Oyunun Sonu* ve *Gizli Silahlar* adlı öykü kitaplarını 1963'te yayımlanan *Seksek* adlı romanı izledi. Bugün yazarın başyapıtı sayılan *Seksek*, geleneksel romanın olay örgüsünü altüst eden, belirli bir sona bağlanmayan açık uçlu bir romandı. Cortázar'ın öteki önemli yapıtları arasında *Manuel'in Kitabı* ve *Mırıldandığım Öyküler* sayılabilir. Edgar Allan Poe'nun yapıtlarını İspanyolcaya kazandıran Cortázar, son yıllarında kendini insan hakları davalarına adadı ve UNESCO'da çalıştı. 1984'te Paris'te öldü.

AYŞE NİHAL AKBULUT, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı ile İspanyol Dili ve Edebiyatı bölümlerini bitirdi. Aynı üniversitede İngiliz Dili ve Edebiyatı, Amerikan Kültürü ve Edebiyatı, İspanyol Dili ve Edebiyatı anabilim dallarında öğretim üyesi olarak çeviribilim dersleri verdi. 1998'de İngilizce Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde doçent oldu. 2001'de İstanbul Üniversitesi'nden emektir olduktan sonra Boğaziçi Üniversitesi ve Beykent Üniversitesi'nde görev aldı. Okan Üniversitesi Çeviribilim Bölümü kurucu başkanlığını yaptı. İstanbul Üniversitesi Çeviri Doktora Programı'nda ve 2011'den beri de Doğu Üniversitesi'nde çalışmaktadır.

Giriş

Andrés Fava, 1950'de yazılmış olan, 1986'da Buenos Aires'te Sudamericana Yayınevi'nce, 1987'de Madrid'de Alfaguara Yayınevi'nce basılmış olan *Snav* adlı yapıtın kahramanlarından biridir. 1950 tarihli *Andrés Fava'nın Günlüğü*'nde, romandaki kişilerle olaylara küçük göndermeler olmakla birlikte bu metin, okuru Cortázar'ın *Continuiad de los pargues* [Koruların Sürekliliği] gibi daha sonraki çalışmalarına hazırlar. Özyaşamöyküsel göndermelerle, Cortázar'ın yaşam boyu peşini bırakmayan birtakım törel, güzelduyusal, yazınsal düşüncelerin gülmece ve kasvet yüklü dışavurumlarıyla dolu bir metin.

Günlük, Snav romanının asıl metni dışında bırakıldı ama Cortázar, "tamamlandığını" ve her an basılabilecek durumda olduğunu düşündüğü tüm metinler gibi bu metni de özenle korudu.

Kafamın salgıladığı bu salya ve sümük çıldırtıyor beni. Japonlar da kâğıda sümkürür. “Yaşamın Günlüğü”, günlük yaşam. Gariban gönlüm, *gazeteci ağzıyla* konuşacaksın sonunda. Daha şimdiden zaman zaman yapıyor-sun ya.

Yüreklendirici bir tangocuk:

*Seguí no te parés,
Sabé disimular...*¹

Bir de, Eduardo Lozano'nun şu dizesi:

Yüreğim, yosun misali.

“Klasik” deyince söylemek istediğimiz, hep gerçeğin güzelliğe kurban verilerek elde edilen türden bir üründür.

Chacarita'da otobüs beklerken. Fırtına; gök yere inmiş, gömütlüğün üzerine çökmüş. Sırada beklerken bana

1. (İsp.) Durma hadi durma / Oynamayı bil... (Ç.N.)

kalan zamanı, gömütlüğü saran sütunların önündeki ağaçların tepelerine bakıp oyalanarak geçiriyorum. Ağaçların tepeleri kesintisiz bir çizgiyle (kurşuni göğe gömülen ve göğün arındırdığı bir çizgi) tıpkı bulutların kenarları gibi incelikli bir salatalanmayla dalgalanıyor. Sütunların tepesinden koca bir melek ağaçların karaltısı arasına tünemiş, sanki ayaklarını yapraklara basmış gibi duruyor. Kusursuz bir güzellik ânı, sonra birden çığlıklar, itiş kakış, otobüse tırmanış, arkaya, arkaya yürüyelim, onluk ya da on beşlik bilet, yaşam. Hoşça kalın güzeller, bir gün gelecek beni şu otobüsten sonsuza dek koruyacak bu zarif dantelden parmaklıkla sarmalanmış dinleneceğim.

(Bazı sözlerin şu hoş aptallığı yok mu. Sözlerle iç çekmek gibi.)

Bir tek ilkel olanlarla kendi çağdaşlarını ilgilendiriyor beni. Simone Martini ve Gischia, Guillaume de Machault ve Alban Berg. Bana öyle geliyor ki 16. yüzyıldan 19. yüzyıla değin sanat ne yeterince canlı ne de ölü oldu.

Rimbaud, “gezici” ozan. Yorgunluk: bir an oluşan aydınlığın sıçrayıp yeniden yerli yerine yerleşmesi için gerekli itki. Miskinlik miskinliğin mayasıdır, vb. Dün 168’le döndüm eve, her tip insan her türlü koku dört bir yandan sıkıştırıyordu. Birden bir duyarlık, bağıma saplanan mutluluk. *Sözcüksüz bir şiiri duyumsamak içimde*, baştan sona kurgulanmış, pusuda; bunu bilmek. Ne izleği belli ne sözleri, yine de *var olduğunu bilmek*. Tek, kusursuz bir dize:

Bir kırlangıç sanki, ermişlik.

Ama pek az kez bu dizeyi işittiğim akşamüstünden bu yana (ertesini gün de iki tane daha eklendi), sağır bir saydamsızlık, kendimi canlı maddeyle dolu duyumsamak, kendine dönük, doygun geniş getirerek. Ot gibi yerimde rahatım, gidip dönerim, okumalara sığınırım. Eliot, Chandler, Colette, Priestley, Connolly...

Bir kez daha Laurence Olivier' nin sesinden V. Henry' yi dinliyorum. Hep ölüm zamanıdır, ama zamanın dışına çıkan sarmallarıyla bu plaklar sonsuzluktan bir ânı yakalar, saklarlar. Sözcükte değil iş, ne Will'dir tam olarak ne Larry; ne de Walton' un müziğine kattığı mutluluk. Sonsuz, insanoğlunun eyleminde biçim kazanır. Bunların hepsi gerekliydi, ve Olivier' nin bu işe atılması ve ardından İngiltere, sinema, o an, savaş, iklim

*that did affright the air at Agincourt*¹ —

Sonra birden, sanki ana rahmine düşüş gibi, ya da bir şiirde tutuşan iki sözcüğün buluşması gibi, sonsuzluk: Bir davranış, bir beden devinimi *and he babbled o'er green fields*² ve polis memuru ve şu çocuk mırıldanıyordu: *some crying, some swearing, some calling for a surgeon*³— Her şey var; yedi rengin yedisi de hep birbirini silsin de kusursuzlukta beyazı bulsun diye, *uncoloured color, Eternity*⁴ içinde.

Aydın olunmayınca düşüncelerin tutarsızlığı ve yoksulluğu, yazılıp çizilen her şeyin (bir şiir, belki bir öykü dışında) boşa ve rezilce kalacağı korkusunu salıyor. Düşünceler, yani ilişkilerin kurulması, köprübaşları, köprü-

1. (İng.) Agincourt'taki havaya korku salan. (Ç.N.)

2. (İng.) Ve zümrüt çayırlar üstünde çağlıyordu. (Ç.N.)

3. (İng.) Kimi ağlıyor, kimi sövüyor, kimi bir doktor, diye bağırıyor. (Ç.N.)

4. (İng.) Renksiz renkte, sonsuzlukta. (Ç.N.)

ler. Kitaplarla çevrelenmiş masama bırakılmış bir çiçeğe eğiliyorum. Yarı saydam kör gözbebeği bana dikilmiş; gerçekten bana bakabilecek olsa beni göremeyecek bence.

Belki de böyle günlük tutmak Arjantinlilerin işi; kahve gibi –yaşamın ağızdan tutulan günlüğü–, ardı ardına ilmeklenen kadınlar, kolay iş, güç ve hüznünlü yığınlar. Başu sonu belli, tutarlı, bir düzeni, bir biçemi olan bütünlüklü bir yapı oluşturmak ne de zor görünüyor. Üstelik bir günlük tutabilmek için *onu hak etmek gerek*. Gide gibi, T.E. Lawrence gibi. Günlük, kaynayan şurubun üstünü bağlayan incecik dantel. *Köpürmek*, evet ama boş sahanların üstünü tutmaz köpük. İyi yaşadıysam, iyi öldüysem, dolanıp durduğum yer sağlam zemin olabildiyse, bayılarak yediğim kendi kendine acıma jölesi olmadıysa, köpük de tutar; söylenmeden kalan şeyler sözcüklere dökülebilir, köpük artıkları, kavgadan artakalanlar.

“Along the Santa Fe Trail” [Santa Fe Yollarında] Bing Crosby söylüyor şarkıyı, dinlerken birden İngilizce ya da Fransızca tümce kuruluşu içerisine yerleştirilmiş İspanyolca sözcükler beni yeniden şaşırtıyor. Birden, yalıtlanmış bir an, sözcüğü olanca erdenliğiyle fark etmek; sonra o an kayıp geçer, sözcük tanıdık hale gelir (ya da bilmediğim, yalnızca kullandığım bir sözcük olur).

Keyfi kaçmış bir arkadaşaya rastlıyorum, işindeki bir sorundan dolayı canından bezmiş.

Dışarıdan, yazı masasının kıyısından, bana göre hava hoş, ona kişisel olarak ilişmeyen bir konuda kaygılanmasını saçma bulmak kolay. (Birinin sorununu vekâleten, ikinci elden yaşamak: çalışkan işçinin, dürüst yöneticinin kara yazgısı.) Kendime soruyorum bazen, kozmik ölçüyle kar-

şılaştırdığında işin saçmalığı kafasına dank ediyor mu, bazen şöyle bir adım geri atınca gözünün önündeki koskoca canavar birden havada uçan sineğe dönüşüyor mu? Tekniği bilersen ötesi kolay. Baruch Spinoza, ne domuzdur o. Biri öldüğünde, vurdumduymazın biri dedi ki:

“Böyle durumlarda olan bitenin beni etkilemesine izin vermem; hemen fizikötesine sığınırım.”

“Herhalde ölen sevgiliniz değildi,” diye yanıtladım.

Bir olabilse... Laforgue'un o kesin, yok eden *evrensel oran* duygusuna hep bayılmışımdır. Gerçekliğe gezegen- sel bir ölçekte bakan tek Fransız ozan. Kaçan tren, lekelenen bir takım elbise karşısında bütünlük bilincini hiç yitirmemek, olup biteni hiçe, hiçten de azına indirgemek. Belli ki ölen sevgiliniz değildi. Ah Andrés, başın da ciğerin de ağrımaya başladı, bu önemsizlik karartıyor her şeyini senin, *il sole e l'altre stelle*¹. Bir yaşam kayıyor elinden, öteki öldürülenler gibi, evrenin filan canı cehenne- me. Benlik tek başına, ödünsüz duruyor öylece, kanını emiyor dünyanın tek gözüyle – hiçbir şey görmeden.

1. (İt.) Güneşini ve öteki yıldızlarını. (Ç.N.)

Yaşanın bir çiçek dürbünü olduğu o korkunç ülke, düşlerin ülkesi. Bir gece boyunca sokakta ya da ortak takıldığımız yerlerde hep rastladığım ve sevdiğim birinin yüzünde, bedeninde, duyarlığında yaşıyorum. Ertesi düşümde yine geri geliyor aynı kişi; haftalar boyu kendi yaşamındaki soğuk huzursuzluğuyla benim düşümde hüküm sürüyor.

Andrés Fava'nın Güncesi'ni oluşturan rüyalar, notlar, diyaloglar, öyküler ve alıntıları Cortázar 1950'de, Andrés Fava'nın da karakterleri arasında bulunduğu Sınav'ın bir parçası olarak kaleme alsada daha sonraları bu metni Sınav'dan ayırmaya karar vermişti.

Yazarın sembol ve gizem merakına ışık tuttuğu kadar kendine has mizahını da açığa çıkaran Andrés Fava'nın Güncesi, Cortázar'ın yaşam ve edebiyat yaklaşımının temellerine ilişkin benzersiz bir kaynak.

